

**НАЦИОНАЛНА СПОРТНА АКАДЕМИЯ „ВАСИЛ ЛЕВСКИ”
КАТЕДРА „МЕНИДЖМЪНТ И ИСТОРИЯ НА СПОРТА”**

РЕЦЕНЗИЯ

на проф. Петър Александров Банков, доктор, на дисертационния труд на Емилия Величкова Витанова – докторант на редовна форма на обучение към катедра „Мениджмънт и история на спорта”.

Тема: „Образователната политика на НСА „Васил Левски” – 1942–2012 г.” За придобиване на образователната научна степен „Доктор” по научната специалност „Теория и методика на физическото възпитание и спортната тренировка (вкл. Методика на лечебната физкултура)”. Професионално направление 7.6. Спорт

Научен ръководител: доц. Лозан Александров Митев, доктор

Данни за докторанта

Емилия Величкова Витанова е родена на 25.09.1985 г. в гр. Русе. Последователно завършва: СОУ „Възраждане”, специалност „Организатор на малко предприятие” – гр. Русе (2004 г.); ОКС „Бакалавър” – НСА „Васил Левски” – специалности: учител по физическо възпитание и треньор по тенис на корт (2010 г.); Следдипломна квалификация – Спортен мениджмънт (2010 г.); ОКС „Магистър” – специалност Спортен мениджмънт (2011 г.). През 2012–2013 г. е преподавател по физическо възпитание и спорт в СГ по „Строителство, архитектура и геодезия” „Христо Ботев”.

В периода на докторантурата (2013–2016 г.) осъществява: трудова дейност – систематизиране, заснемане, обработка и опис (електронна обработка) на документи в историческия архив на НСА „Васил Левски”; провеждане на учебни занимания; ръководство на исторически доклади; организация на научни конференции със студенти по история на физическото възпитание и спорта. Впечатлява по продължителност разностранната обществена дейност на докторанта, която включва участие

в: научни конференции, сесии и форуми (организиран от НСА „Васил Левски”, БОК, МОА, НОА – общо 6); образователни и научноизследователски проекти (13); дейността на държавни обществени институции и организации като доброволец – организатор; координатор и организатор на спортни събития (по хоккей на трева; хандбал; волейбол; лека атлетика; фигурно пързаляне; адаптирана физическа активност за хора с увреждания; шорттрек; батут и др. – общо 24). **Тази активност оказва положително въздействие върху образователната и управленска подготовка на Емилия Витанова. Нещо повече, налице са потенциални възможности за придобиване на нови знания, свързани с управлението на физическото възпитание и спорта, чрез разширяване на предметно-тематичните области на бъдещи исторически изследвания и анализи.**

Данни за дисертационния труд

Дисертационният труд е представен в структура, съответстваща на изискванията за разработка на такъв вид научни трудове. Съдържа 337 стандартни страници. Трудът е онагледен с 50 таблици, 5 схеми, 3 графики и 190 приложения (по списък на ползваните документи). В библиографията са включени ползвани 230 източника на кирилица, вкл.: нормативни документи (25); юбилейни издания (18); книги (57); дипломни работи (4); доклади в периодичния печат (38); отчетни доклади (19); периодичен печат (35); интернет източници (15) и други.

Съдържанието на труда е представено в 11 раздела. Не е целесъобразно да бъдат обособени в раздели – извори; ползвана литература и извори; приложения. Големият обем на труда е следствие на възприетия период – 70 години (1942–2012 г.) на изследване на образователната политика на НСА „Васил Левски”.

Темата на дисертационния труд е актуална, с непреходно значение за функционирането и развитието на НСА „Васил Левски”. Налице е осъществено мащабно историческо изследване (ретроспективно и диагностично) на сложен комплекс от фактори, които оказват влияние върху процесите на формиране и реализация на образователната политика в условията на динамични политически, икономически и социални промени на страната.

Целта на изследването е „Да бъде изучен историческият процес на изграждане, развитие и приложение на образователната политика на НСА върху учебния процес и се открият основните модели на тази политика съобразно периодите от развитието на Академията от създаването на ДВУТМ през 1942 г. до 2012 г.". За изпълнение на целта на изследването са формулирани във взаимна връзка 5 изследователски задачи.

Прави добро впечатление компетентното приложение на подход, структура и организацията на изследването (проведено в 6 етапа), вкл. работна хипотеза; цел и задачи; предмет и обект на изследването. Използвани са 3 групи научни методи (общо 18). Те са: за събиране на информация; анализ на съдържанието на документи; анализ на резултатите на изследването – раздел II (без наименование). Докторантът прилага системния подход при проектиране и реализация на историческото изследване. Постига проучване и анализ на факторите (политически; икономически; социални), които през различни периоди оказват въздействие върху изграждането и реализацията на образователната политика във вътрешната и външната среда на НСА, в аспекти; програмен; организационен; законодателен и правно-нормативен; инфраструктурен; политически; социален; структурно-функционален; научен; ресурсен; методичен; публичен (държавен).

Докторантът формулира три периода, обект на историческото изследване на образователната политика на НСА. Първи, образователната политика на ДВУТВ (1942–1944); Втори, образователната политика на Съветския модел (1949–1989 г.) в два етапа (първи – 1949–1972 г., втори 1973–1989 г.). Трети, образователната политика на НСА „Васил Левски“ (1990–2012 г.).

Налице е богата гама от анализи на данни, чрез които аргументирано са обосновани най-съществените специфични характеристики на изграждане и развитие на образователната политика на Академията, вкл. чрез входни и изходни връзки между отделните периоди, включени в моделите.

Ще изложи в хронологичен ред някои основни постижения, научни и практически приноси, а така също и по-съществени препоръки с оглед по-нататъшното приложение на резултатите от дисертационния труд.

В предговора, постановка на проблема и литературен обзор (раздел II) убедително теоретично се представя значението на решаването на научния проблем за историческо изследване на образователната политика. Това е сложен процес, с приоритетна цел, мисия, стратегия и програма за развитие като елемент на цялостната структура и функции в управлението на НСА „Васил Левски“ (ДВУТВ, ВИФ „Георги Димитров“). Литературният обзор показва възможностите и компетентността на Емилия Витанова да проучва и анализира от своя позиция голям брой литературни и документални източници, свързани с темата на труда.

Докторантът от своя позиция компетентно анализира специфичните особености на процеса на развитие на образователната политика през отделните периоди.

Първи образователен модел от 1942 до 1944 г. – Изграждане на образователната политика на ДВУТВ (раздел III). Анализирани са основни елементи на образователната политика на ДВУТВ, вкл. Закон за „Държавното висше училище по телесно възпитание“; благоприятни условия за развитие на образователната политика; обществените спортни организации и държавните институции организират спортния живот в страната; приемане на „Закон за физическото възпитание на българската младеж“; утвърждаване на българската школа за подготовка на специалисти; влияние на европейските школи за реализация на концепцията за развитието на телесната култура (вкл. участието на проф. Карл Дийм); централизирано управление на ДВУТВ в образователната политика; привличане на преподаватели, завършили европейски институти и школи; учебните планове и спецификата на програми за обучение. Докторантът обосновава аргументирано широката универсална с академичен стандарт подготовка, практически ориентирана за студентите.

Втори образователен модел от 1949 до 1989 г. вкл. първи етап 1949–1972 г. (раздел IV) и втори етап 1973–1989 г. (раздел V). Емилия Витанова прави проучване, анализ и обобщение на процеса на изграждане на образователната политика на ВИФ. Основни елементи на този процес са: решението на ЦК на БКП – „За състоянието на физическата култура и спорта и задачите на партията в тази област“; съветският опит в подготовката, организацията, съдържанието и програмите за обучение на студентите; създаване на доброволни спортни обединения по профсъюзен

и ведомствен принцип; образователната реформа във ВИФ; създаване на задочно обучение; увеличаване на броя на преподавателите и на студентите; въвеждане на нови спортни специалности и на спортно усъвършенстване. Не е отдадено достатъчно значение на създаването на обществените спортни организации – БСФС, БТС и СБА (1957 г.), както и на БПС и ДКМС на тяхната роля в управлението на физическата култура и спорта – основни потребители на подготвени специалисти във ВИФ.

В качеството на пример като съвременник ще отбележа някои определящи фактори и техните елементи в развитие на образователната политика като процес през втория етап 1973–1989 г.

Вътрешна среда. Специфични особености на образователната политика: динамично развитие на образованието на България като фактор за търсене и оползотворяване на алтернативи за усъвършенстване на образователната политика на ВИФ; засилване на партийното ръководство и контрол върху съдържанието, планирането и управлението на учебния процес (на институтско и национално равнище); увеличаване на броя на студентите в редовно и задочно обучение (през 1986–1987 г. достига до 2717); динамични действия по посока на усъвършенстване на образователната политика на института (вкл. усъвършенстване на структурата и функциите на факултетите Учителски, Треньорски, МОЛФ), Обществени професии, Начално военно обучение (военен факултет); увеличаване броя на преподавателите и полагане на усилия за повишаване на професионалната им подготовка; разработване на нови програми за профилирано обучение на студентите; подобряване на материално-техническата база.

Външна среда. Позитивна, благоприятна външна среда. Специфика: активно отношение на държавата към институцията ВИФ; динамично развитие след 1982 г. на БСФС като универсална обществена спортна организация (върху успеха, участието и резултатите в Олимпийските игри в Сеул, 1988 г.); установяване на форми за интеграция на института с БСФС по отношение на: включване в неговите органи на представители на института; подпомагане на проекти за научно-приложна дейност с участие на преподавателския състав; създаване на Център за научно-приложна дейност в спорта (1981 г.) и Единен център за наука и подготовка на кадри по физическа култура (1972 г.); разширяване на формите за развитие на

детско-юношеския спорт в страната; проектиране и изпълнение на единни програми (с участие на БСФС и ВИФ) в управлението, обучението, тренировката и спортносъстезателната дейност по различните видове спорт и тяхното научно-приложно осигуряване; добра реализация на подготовката на студентите в системата за управление на физическата култура и спорта в България (с участие на държавни и обществени институции и организации).

Този подход в образователната политика на ВИФ има предназначение да осигури приоритетно задоволяване на потребностите от тренъорски кадри с акцент – развитие на високото спортно майсторство.

Третият образователен модел обхваща периода 1990–2012 г. (VI раздел). Той се осъществява в условията на: интензивни политически, икономически и социални промени в страната; членство на България в Европейския съюз; изискванията на Болонската декларация; създаване на Комитета за младежта и спорта; приемане на Закон за физическото възпитание и спорта. Докторантът анализира основни фактори и тяхното влияние върху развитието на образователната политика, вкл.: утвърждаване на по-голяма автономност в дейността на Академията; създаване на тристепенна образователна квалификация на обучението („Бакалавър”, „Магистър”, „Доктор”); устойчиво функциониране на факултетите; създаване на нови звена за управление на образователната политика: центрове за: европейско и международно сътрудничество; развитие на академичния състав; Кариерен център; Департамент по езиково обучение и информационни технологии; следдипломна квалификация; усъвършенстване на програмите и планове за подготовка на студентите; повишаване квалификацията на академичния състав; строителство, модернизация и реконструкция на спортната инфраструктура; акредитация и оценяване на НСА „Васил Левски”. За този период недостатъчен е анализът на влиянието на външната среда (политическа, икономическа, социална) върху бъдещата образователна политика, с приоритет прием и реализация на студентите в системата на физическото възпитание и спорта.

Формулираните изводи са обективни и в съответствие със структурата и съдържанието на дисертационния труд, на отделните негови раздели.

По темата на дисертационния труд са представени 3 публикации. От тях две (изнесени на научна конференция – „70 години НСА „Васил Левски“ (2013 г.) докторантът е първи автор.

В автореферата прецизно и обективно са представени структурата и съдържанието на дисертационния труд.

По-голямата част от направените бележки, несъвършенства, слабости и препоръки на вътрешната защита на дисертационния труд пред разширения научен колегиум на катедра „Мениджмънт и история на спорта“ (Заповед № 837/04.05.2016 г.) са взети в предвид и са отразени в окончателния вариант на дисертационния труд.

Позволявам си да направя някои препоръки относно бъдещето на дисертационния труд: първо, монографичният характер на труда е целесъобразно с подкрепа на ръководството да бъде издаден за ползване от студенти, докторанти, преподаватели на Академията. Второ, да се организира обсъждане на труда (на отделни негови части) чрез участие в научни форуми и „кръгла маса“. Трето, по преценка ръководството на НСА „Васил Левски“ да ползва резултатите от труда в проектирането на бъдещата образователна политика и стратегия за подготовката на специалисти в областта на физическото възпитание и спорта в България.

Основните научни и практически приноси на дисертационния труд, представени синтезирано, са:

1. За първи път е проектирано и осъществено мащабно с актуално значение историческо изследване на развитието на образователната политика на НСА „Васил Левски“ от 1942 до 2012 г.;

2. Обособени са 3 основни със специфични структурно-съдържателни модели на процесите на изграждане и развитие на образователната политика, вкл. етапи и елементи – обект на теоретичното и научно-приложното изследване на дисертационния труд;

3. Приложен е подходящ научен инструментариум, вкл. приложение на системния подход и на научни методи за изследване на въздействието на комплекс от фактори, които оказват влияние върху развитието на образователната политика на НСА „Васил Левски“ в условията на нейната вътрешна и външна среда;

4. Доказана е устойчивата структура и функции на НСА „Васил Левски“ в реализация на обучението на студентите (програми, планове,

технологии и механизми), в съответствие с потребностите на държавните и обществените институции и организации в областта на физическото възпитание и спорта;

5. Резултатите от дисертационния труд имат непреходно значение на един от ключовите фактори за бъдещо усъвършенстване на образователната политика на НСА „Васил Левски” в условията на интензивен процес на политически, икономически и социални промени в страната и в Европейската общност.

Заключение

Процедурата по подготовката на докторанта, провеждането на теоретичното и научно-приложното историческо изследване, разработката и представянето на дисертационния труд за публична защита са в съответствие с изискванията на ЗРАСРБ, ППЗРАСРБ и Наредбата за придобиване на образователната и научна степен „Доктор” на НСА „Васил Левски”.

Подчертавам положителната ми оценка за научната подготовка, обществената активност и авторитет на Емилия Витанова, която се изявява като докторант с начало на прогресивно кариерно развитие в областта на историята и управлението на физическото възпитание и спорта.

В тази връзка предлагам на членовете на Научното жури да решат: първо, да дадат положителна оценка за качеството и научните и практически приноси на дисертационния труд на Емилия Величкова Витанова на тема: „Образователната политика на НСА „Васил Левски” 1942–2012 г.”, второ, да присъдят на Емилия Величкова Витанова образователната и научна степен „Доктор” по научната специалност „Теория и методика на физическото възпитание и спортната тренировка (вкл. Методика на лечебната физкултура)”. Професионално направление 7.6. Спорт.

29.08.2016 г.
София

Рецензент:

(проф. Петър Банков, доктор)